

บ้านท่าแพ

คลองท่าแพ เส้นทางคมนาคมเข้าออกอำเภอไทยอีกทางหนึ่ง
ของชาวนครในสมัยโบราณ
(มิถุนายน ๒๕๔๑)

จัดรัชย์ สุกระภาณูจน์.

๑. ลักษณะทางกายภาพ

บ้านท่าแพเป็นหมู่บ้านที่ ๑ ของตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองไปทางทิศเหนือประมาณ ๑๓ กิโลเมตร ประกอบด้วยกลุ่มบ้าน ๕ กลุ่ม คือ บ้านท่าแพ บ้านกลาง บ้านท่าม่วง บ้านป่อพุด และบ้านไสม่วงหัด

๑.๑ ขนาดและอาณาเขต

บ้านท่าแพมีพื้นที่ประมาณ ๑,๘๘๐ ไร่ มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับบ้านปากพะยั้ง (หมู่ที่ ๖) ตำบลปากพูน
ทิศใต้	ติดกับเขตสุขาภิบาลท่าแพ ตำบลปากพูน
ทิศตะวันออก	ติดกับบ้านปากพูน (หมู่ที่ ๘) ตำบลปากพูน
ทิศตะวันตก	ติดกับบ้านเกาะ ตำบลบ้านเกาะ

๑.๒ ภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของบ้านท่าแพมีลักษณะแตกต่างกันเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งบ้านเรือนหรือชุมชนมีลักษณะเป็นสันทราย ที่ทอดยาวมาจากอำเภอท่าศาลาและอำเภอเมือง ผ่านไปยังอำเภอ

เฉลิมพระเกียรติและเชิยรใหญ่ สันทรายนี้เกิดจากการทับถมของตะกอนทรายที่ถูกคลื่นซัดมาจากทะเล และจากตะกอนดินของภูเขาที่ถูกน้ำพัดพามาจากทิศตะวันตกของตัวเมือง ทับถมกันเป็นเวลาหลายศตวรรษ ส่วนพื้นที่ราบลุ่มทางตะวันออกของหมู่บ้าน เกิดจากการแห้งของน้ำทะเล จึงกลายเป็นที่ราบลาดเอียงลงสู่อ่าวนคร

ลักษณะดินในบริเวณสันทราย ส่วนใหญ่เป็นดินทรายปนดินร่วน ลึกราว ๑.๐๐-๑.๕๐ เมตร ถัดจากนั้นจึงเป็นดินเหนียวปนทราย ส่วนในบริเวณที่ลุ่มถัดจากสันทรายมีลักษณะเป็นดินเหนียว การระบายน้ำไม่ดีจึงเหมาะแก่การทำนา

ลำน้ำธรรมชาติคือ คลองท่าแพ (คลองปากพูน) ซึ่งมีต้นน้ำจากน้ำตกพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี และสาขาย่อยที่ไหลรวมกันมา เป็นคลองที่มีความสำคัญทางการค้าขายและการคมนาคมขนส่งในสมัยโบราณ ปัจจุบันได้ลดความสำคัญลงไปมาก

๒. ลักษณะทางสังคม

ประชากรในบ้านท่าแพมี ๕๕๐ ครัวเรือน (มีจำนวน ๒,๘๓๐ คน) ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณตลาดท่าแพซึ่งเป็นสุขาภิบาล ในจำนวนนี้ร้อยละ ๙๘ นับถือศาสนาพุทธ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๒ นับถือศาสนาอิสลาม ประชากรเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้มาแล้วเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๔๐๐ ปี

ในหมู่บ้านมีวัดอยู่วัดหนึ่งคือ วัดท่าแพ เป็นวัดธรรมยุติ เนื้อที่ประมาณ ๕ ไร่ ตั้งเมื่อ พ.ศ.๒๔๖๐ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๐ เป็นศูนย์รวมของพุทธศาสนิกชนทั้งในเขตหมู่บ้าน และในเขตสุขาภิบาลท่าแพ นอกจากนี้ยังมีวัดจีนอยู่วัดหนึ่งคือ วัดพระถังซำจั๋ง เป็นที่รวมศรัทธาของชาวจีนในตลาดสุขาภิบาลท่าแพ และในตัวเมืองนครศรีธรรมราช

สถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีสองโรงเรียนคือ โรงเรียนวัดท่าแพ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๔ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ระดับมัธยม

ศึกษา มีโรงเรียนคือ โรงเรียนโยธินบำรุง สังกัดกรมสามัญศึกษา และระดับอาชีวศึกษาโรงเรียนหนึ่ง คือ วิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช สังกัดกรมอาชีวศึกษา

ส่วนราชการที่มาตั้งสำนักงานในหมู่บ้านนี้ได้แก่ กองทัพอากาศที่ ๔ ด้านศุลกากรนครศรีธรรมราช ศูนย์สำรวจอุทกวิทยานครศรีธรรมราช และสถานีถ่ายทอดสัญญาณโทรทัศน์ สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕ ในจำนวนนี้จัดได้ว่ากองทัพอากาศที่ ๔ เป็นหน่วยงานใหญ่ที่สุดในหมู่บ้านนี้

ส่วนบริการทางด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน เนื่องจากไม่มีสถานอนามัยในหมู่บ้าน ดังนั้นชาวบ้านจึงไปใช้บริการจากโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ (กองทัพอากาศที่ ๔) หรือคลินิกเอกชนในตลาดสุขาภิบาลท่าแพ เป็นส่วนใหญ่

๓. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลักของชาวท่าแพคือ อาชีพค้าขาย รองลงมาคือ ประมง และรับราชการ การค้าขายมักเปิดเป็นร้านค้าในเขตสุขาภิบาลท่าแพ การประมงเป็นการจับสัตว์น้ำชายฝั่ง โดยมีท่าจอดเรือที่ตลาดท่าแพ และอาชีพรับราชการเป็นอาชีพสำหรับชาวบ้านที่เป็นทหารในค่ายวชิราวุธ หรือข้าราชการสังกัดกระทรวงต่างๆ ซึ่งมีจำนวนมาก

๔. ลักษณะทางการคมนาคม

เส้นทางคมนาคมทางบกสายหลักที่ใช้เดินทางเข้าออกหมู่บ้านมีหลายทาง ได้แก่ ถนนราชดำเนิน (ซึ่งตัดจากสี่แยกหัวถนน-บ้านท่าแพ) ระยะทาง ๑๕ กม. ถนนอ้อมค่ายวชิราวุธ ระยะทาง ๕ กม. และถนนรพช. หมายเลข นศ.๔๐๑๒ (บ้านนอกท่า-บ้านท่าแพ) ระยะทาง ๑๕.๑๕๓ กม. ซึ่งจัดว่าสะดวก ส่วนเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่เคยใช้เข้าออกหมู่บ้านท่าแพคือ คลองท่าแพ (คลองปากพูน) ซึ่งมีต้นน้ำจากน้ำตกพรหมโลก ไหลผ่านตำบลพรหมโลก ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพรหมคีรีมายังบ้านท่าแพ ในอดีต

เคยเป็นเส้นทางสำคัญในการขนถ่ายสินค้าระหว่าง
ชาวเหนือ (ชาวพหรมคีรี) กับชาวเมืองและชาวนอก
ด้วยพาหนะ "เรือเหนือ" แต่ปัจจุบันลดความสำคัญ
ลงเกือบหมดแล้ว เพราะรถยนต์เข้ามาแทนที่

๕. ประวัติชื่อหมู่บ้าน

ชื่อ "บ้านท่าแพ" ได้มาจากสภาพภูมิประเทศ
ซึ่งเป็นท่าน้ำขนาดใหญ่ มีแพและเรือมาจอดเทียบท่า
ค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันอย่างกว้างขวางและ
ต่อเนื่อง จึงเรียกว่า "ท่าแพ"

นายวุฒิ ดาวพรพรมณ์* เล่าว่าบริเวณริมคลอง
ท่าแพ (คลองปากพูน) ซึ่งมีต้นน้ำจากเทือกเขา
นครศรีธรรมราชในท้องที่อำเภอพหรมคีรี นับเป็นสถานที่
การค้าสำคัญของตำบลปากพูน คนเฒ่าคนแก่เคยเล่า
ให้ฟังว่าแต่เดิมบริเวณท่าน้ำมีแพและเรือจากท้องที่
ต่างๆ มาชุมนุมซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันอย่างคึกคัก
เป็นประจำทุกวัน เช่น จากบ้านนอกท่า บ้านพหรมโลก
(อำเภอพหรมคีรี) บ้านในดุ้ง บ้านหน้าทัพ (อำเภอ
ท่าศาลา) บ้านปากพญา บ้านท่าซึก (อำเภอเมือง)
บ้านบางจำ และบ้านเปี้ยะ (อำเภอปากพนัง) เป็นต้น
ทำให้คลองนี้คึกคักมีชีวิตชีวาทั้งวัน

เราไม่อาจบอกได้ชัดเจนว่า ชุมชนบ้านท่าแพ
เกิดขึ้นเมื่อใด แต่อาศัยหลักฐานจากเอกสารโบราณ
เรื่อง "การพระราชทานที่ถลปนา ยอเข้าตำราหมื่นตรา
พระธรรมวิลาศ"^{**} ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า ในคราวที่
หลวงพ่อดวด (หลวงพ่อดวด วัดช้างให้ บัตตานี)
ซึ่งขณะนั้นยังเป็น "สามเณรปู" มาศึกษาบาลี ณ สำนัก
พระครูกาเดิม วัดหน้าพระบรมธาตุ อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช เอกสารโบราณครั้งกรุงเก่า
ฉบับนั้นระบุว่า ได้พระขุนลกเป็นผู้อุปัฏฐาก ครั้นเมื่อ
อายุครบบวชในราว พ.ศ.๒๑๔๖ (ตรงกับสมัยสมเด็จพระ
พระนเรศวรมหาราช แห่งกรุงศรีอยุธยา) พระขุนลก
เป็นธุระจัดการอุปสมบทให้ด้วยวิธีอุทกสีมา โดยมี
พระมหาเถรปิยทสสีเป็นพระอุปัชฌาย์ ณ บริเวณ
คลองท่าแพ (ปัจจุบันอยู่ในตำบลปากพูน อำเภอเมือง

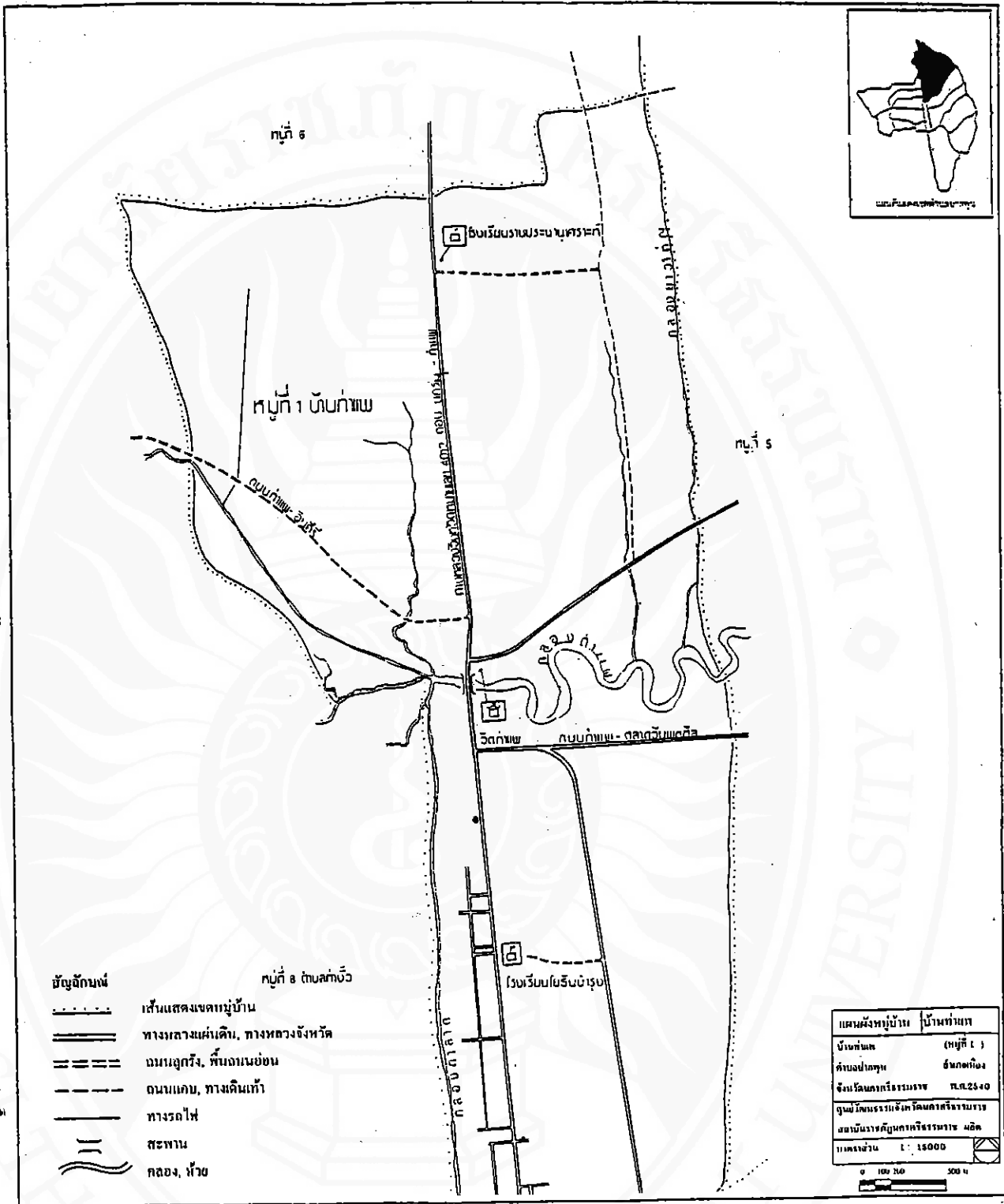
จังหวัดนครศรีธรรมราช) ได้ฉายาว่า "สามิราม"
(หรือสามิราโม) และได้ศึกษาพระปริยัติธรรมอยู่ที่
สำนักพระครูกาเดิม วัดหน้าพระบรมธาตุ เป็นเวลา
สามปี ก่อนจะเดินทางกลับภูมิลำเนา และเดินทาง
ต่อไปยังกรุงศรีอยุธยา ในเอกสารนี้ได้กล่าวไว้ว่า

"...แล้วก็ให้ชื่อว่า เณรปู และชื่อก็ให้ว่าเรียน
นโม ก ข แลขอมไท จบแล้วจึงเรียนธรรมบททศชาติ
สมเด็จพระชินเสน ณ วัดศรีบุญยัง จบธรรมบททศชาติ
แล้วเป็นชำนาน แล้วเข้าไปเมืองนครศรีธรรมราชนั้น
อยู่จำเรียนเป็นหลายปีครบอายุยี่สิบเอ็ด แลพระขุนลก
ก็รับเอาเจ้าเณรปูไปสู่สำนักพระมหาเถรปิยทสสีนั้น
เรียนว่าจะบวชเจ้าเณรปูเป็นภิกขุ แลจึงพระมหาเถรนั้น
ก็คิดด้วยสงฆ์ในอาราม ว่า พัทธสีมา อุทกสีมา หามิได้
แลจึงให้พระขุนลกจัดหาเรือมาดตะเคียนลำ ๑
มาดพยอมลำ ๑ มาดยางลำ ๑ เอามาขนาน ณ คลอง
น้ำท่าแพแล้ว แลพระขุนลกแลญาติพี่น้องก็แต่ง
สบงจีวรครบด้วยรูปเทียน แล้วเจ้าเณรปูไปสู่
พระมหาเถรปิยทสสีเป็นอุปัชฌาจารย์ แลพระมหา
เถรพุทธสาครเป็นกรรมวาจา และพระมหาเถรศรีรัตน
เป็นอนุ แลบวชเจ้าเณรปูเป็นภิกขุแล้ว จึงพระมหา
ปิยทสสีก็ให้นามชื่อเจ้าสามิราม แล้วให้อยู่ตามกิจสงฆ์
แลร่ำเรียนธรรมสืบไปเป็นชำนาน....."

จากข้อความข้างต้นพบว่า เหตุการณ์การบวช
แบบอุทกสีมาครั้งนั้นได้กระทำเมื่อ พ.ศ.๒๑๔๖ ที่
คลองท่าแพ นับถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๓๕๔ ปีแล้ว

*สัมภาษณ์นายวุฒิ ดาวพรพรมณ์ อายุ ๕๕ ปี ณ บ้านเลขที่
๕๕๖ หมู่ที่ ๑ (บ้านท่าแพ) ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัด
นครศรีธรรมราช วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๐

**คัดจาก เทศาภิบาล เล่มที่ ๓-๔ ร.ศ.๑๒๖ อ้างถึงใน ประวัติ
หลวงพ่อดวดเหยียบน้ำทะเลจืด และคุณอนิพนธ์พระเครื่อง
หลวงพ่อดวด พิมพ์ครั้งที่ ๖ บัตตานี วัดช้างให้ ๒๕๓๕ หน้า

เมื่อทางราชการจัดแบ่งเขตปกครองพื้นที่ตำบลปากพูน จึงได้นำเอาชื่อ "บ้านท่าแพ" มาเป็นชื่อหมู่บ้าน และชื่อเขตสุขาภิบาล และใช้สืบมาตราบปัจจุบัน

แสดงให้เห็นว่าชุมชนท่าแพคงจะมีขึ้นแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๔๐๐ ปีเป็นอย่างต่ำ และขยายตัวสืบเนื่องมาโดยลำดับ